

NORGES HØYESTERETT

Den 30. november 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Stabel, Indreberg og Normann i

HR-2016-2431-U, (sak nr. 2016/2139), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Steinar Moritz Andersen)

mot

Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet (Regjeringsadvokaten
v/advokat Jørgen Vangsnes)

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning etter tvisteloven § 29-13 annet ledd om å nekte fremmet anke i en sak om tvungent psykisk helsevern.
- (2) A har vært under tvungent psykisk helsevern siden 22. november 2014. Vernet ble sist stadfestet av kontrollkommisjonen for Haukeland universitetssykehus i vedtak 22. januar 2016. Ved stevning til Bergen tingrett 16. februar 2016 krevde hun rettslig prøving av vedtaket, jf. psykisk helsevernloven § 7-1, og nedla påstand om at det tvungne vernet skal opphøre. Staten ved Helse- og omsorgsdepartementet innga tilsvaret med påstand om at kravet om opphør ikke skal tas til følge.
- (3) Hovedforhandling ble holdt 11. april 2016, og Bergen tingrett avsa 14. april 2016 dom med slik domsslutning:

"Krav om opphør av tvungent psykisk helsevern overfor A, fødd 00.00.1964, vert ikkje teke til følge."
- (4) A anket til Gulating lagmannsrett 13. mai 2016. Ved Gulating lagmannsretts brev 5. juli 2016 ble partene varslet om at lagmannsretten overveide å nekte anken fremmet i medhold av tvisteloven § 29-13 annet ledd. Steffensen motsatte seg dette og gjorde gjeldende at hennes forklaring vil være et vesentlig grunnlag for sakens opplysning.
- (5) Gulating lagmannsrett avsa beslutning 3. oktober 2016 med slik slutning:

"Anken nektes fremmet."

- (6) A har anket til Høyesterett over lagmannsrettens saksbehandling. Det er anført at hennes anke over tingrettens dom ikke ble undergitt en forsvarlig behandling i lagmannsretten.
- (7) I korte trekk er det gjort gjeldende at det rettslige utgangspunkt for ankenektelse etter tvisteloven § 29-13 må suppleres med de særlige bestemmelser som gjelder denne sakstypen, jf. lov om psykisk helsevern § 6-4 åttende ledd. Det vises til at klageadgangen til kontrollkommisjonen sikrer at vedtak om tvungent psykisk helsevern prøves jevnlig, samt at pasienten gis anledning til å forklare seg muntlig.
- (8) Det er trukket frem at det i nærværende sak gikk nesten 6 måneder fra tingrettens dom ble avsagt og frem til lagmannsretten avsa nektelsesbeslutningen. Videre vises det til at A ikke ble gitt anledning til å forklare seg muntlig for lagmannsretten, og at dokumentasjon om effekt av medisiner og opplysninger om bivirkninger ikke var oppdatert etter den 28. juni 2016.
- (9) Det er anført at muntlig partsforklaring for retten, samt oppdaterte medisinske opplysninger, er sentralt for å sikre en forsvarlig prøving av om vilkårene for fortsatt tvungent helsevern er oppfylt. Videre er det pekt på at rettssikkerhetshensyn tilsier at hennes anke fremmes.
- (10) Det er nedlagt slik påstand:
- "1. Gulating lagmannsretts beslutning av 3.10.2016 oppheves.**
 - 2. Anken tas til behandling."**
- (11) *Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet* har tatt til motmæle. Det er anført at lagmannsrettens saksbehandling var forsvarlig, og at det ikke foreligger saksbehandlingsfeil som har innvirket på beslutningens innhold.
- (12) I korte trekk er det gjort gjeldende at nektelsesadgangen etter tvisteloven § 29-13 annet ledd gjelder i administrative tvangssaker etter tvisteloven kapittel 36, og at lov om psykisk helsevern § 6-4 ikke har noen direkte betydning for retten til anke til lagmannsretten. Videre er det anført at det ikke er dekning for at Grunnloven § 95 oppstiller en rett til anke i sivile saker – som er uttalt i Rt-2015-506 og fulgt opp i Rt-2015-734 – men at spørsmålet er uten betydning i nærværende sak.
- (13) Det er anført at lagmannsrettens begrunnelse er tilstrekkelig, og at det var forsvarlig å nekte denne anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling. Det vises til at tidsforløpet fra oppdatert journal forelå den 28. juni 2016 og frem til lagmannsretten avsa beslutning 3. oktober 2016 er uheldig. Imidlertid pekes det på at lagmannsretten har funnet bevisresultatet klart; at de faktiske forhold normalt vil være mer statiske i saker hvor tvungent vern er begrunnet i høy risiko for forverring enn i saker om forbedring; og at overlege Magnhild Taule har opplyst om at det ikke har skjedd noen relevante endringer siden juni 2016. Det er gjort gjeldende at lagmannsrettens beslutning samlet sett var forsvarlig, og at manglende innhenting av dokumentasjon i alle tilfeller ikke kan ses å ha virket inn på beslutningens innhold, jf. tvisteloven § 29-21 første ledd.

(14) Det er nedlagt slik påstand:

"Anken forkastes."

- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at ved anke over beslutning om ankenektelse og ankesiling har Høyesteretts ankeutvalg bare kompetanse til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. tvisteloven § 29-13 femte ledd, fjerde punktum. Det følger av Rt-2009-1118 avsnitt 61 at dette omfatter kompetanse til å prøve om lagmannsrettens saksbehandling samlet sett har vært forsvarlig, herunder om det ut fra rettsspørsmålene i saken var forsvarlig av lagmannsretten å nekte anken fremmet. Det vil dessuten kunne prøves om bevisbildet for lagmannsretten tilsa at en fullt ut skriftlig og forenklet behandling kunne gi et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag.
- (16) Spørsmålet i saken her er om lagmannsrettens saksbehandling – i første rekke tidsbruken – samlet sett var forsvarlig. Det har gått fem og en halv måned mellom tingrettens dom og lagmannsrettens beslutning om å nekte å behandle anken, og det gikk over ni uker fra det siste prosesskrivet innkom til beslutningen ble truffet. Den siste medisinske informasjonen som innkom, var på dette tidspunktet over tre måneder gammel.
- (17) Etter tvisteloven § 36-5 annet ledd skal saker om tvang som behandles etter reglene i tvisteloven kapittel 36, prioriteres og behandles så hurtig som hensynet til en forsvarlig saksbehandling gjør mulig. Det er ingen spesielle forhold i saken som tilsier at behandlingen for lagmannsretten skulle trekke ut, og tidsbruken synes dermed vanskelig å forene med tvisteloven § 36-5 annet ledd.
- (18) Avgjørelser etter tvisteloven kapittel 36 skal treffes på grunnlag av faktum på prøvingstidspunktet. Ved prøving av vedtak om tvungent psykisk helsevern skal retten prøve grunnvilkåret om alvorlig sinnslidelse i psykisk helsevernloven § 3-3 nr. 3, det aktuelle tilleggsvilkåret i § 3-3 nr. 3 bokstav a eller b, og om det etter en helhetlig vurdering er til det klart beste for vedkommende å fortsatt være underlagt psykisk helsevern, jf. § 3-3 nr. 6.
- (19) Ved vurderingen av de krav som må stilles til saksbehandlingen, må det tas for øye at vedtak om tvungent psykisk helsevern i form av tvangsmedisinering er meget inngripende, og at rettssikkerhetshensyn derfor veier tungt. Lang tidsbruk i rettssystemet innebærer dessuten at det går tilsvarende lang tid før vedtak igjen kan prøves for kontrollkommissjonen, se psykisk helsevernloven § 6-4 åttende ledd.
- (20) Lagmannsretten kom til at ingen av vurderingene etter psykisk helsevernloven § 3-3 vil falle annerledes ut etter en full ankebehandling enn de gjorde for tingretten. For lagmannsretten fremsto saken så klar at den mente det var tilstrekkelig for å treffe en forsvarlig avgjørelse at det forelå oppdaterte medisinske opplysninger fra 28. juni 2016. Som også lagmannsretten var oppmerksom på, var imidlertid medisineringsen økt relativt kort tid før tingrettens dom. Etter ankeutvalgets syn synes særlig helhetsvurderingen da vanskelig å prøve på en fullgod måte uten i det minste å ha oppdaterte medisinske opplysninger. Ankeutvalget anser det nærliggende at den mangelfulle opplysningen av saken, kan ha hatt betydning for den avgjørelsen som er anket.
- (21) Lagmannsrettens beslutning om å nekte anken må etter dette oppheves.
- (22) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING:

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Hilde Indreberg
(sign.)

Ingse Stabel
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Riktig utskrift: